

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtrek in velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četr leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat K 1.80. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Nezaprtre reklamacije so poštnine proste.

Gospodar in gospodinja — vlada in parlament.

Največje zlo za vsako kmetisko hišo je nesporedum med gospodarjem in gospodinjo. Ako vlečeta v hiši gospodar in gospodinja vsak na svojo stran, bo začela hiša slabeti in propadati.

Isto razmerje kot v kmetiski hiši med gospodarjem in gospodinjo imamo tudi v vsaki državi med vlado in parlamentom. Ako sta si vlada in državna zbornica v laseh, trpi in hira tudi državno gospodarstvo. Vlada brez parlamenta je velika kmetiska hiša brez umne gospodinje.

Kaj da je parlament-gospodinja za državo, lahko vidimo na rajni Avstriji. Državni zbor bi naj bil za vsako vlado izraz ljudske volje, tvoril bi naj nadzorstvo nad vladnim početjem in vladnim gospodarstvom.

Kako je bilo z Avstrijo, ko so ob izbruhu svetovne vojne zavladali sam stari cesar Franc Jožef in njegovi ministri, smo itak videli, doživeli in pretrpeli sami. Francov naslednik Karol je poklical, da bi podprl državne vogle, gospodinjo-parlament, a ta njegova ženitev z državnim zborom je bila hvala Bogu — prepoznana.

Združili smo se Srbi, Hrvati in Slovenci v skupno, da, lahko rečemo — kmetisko hišo Jugoslavije. Dokler sta delovala skupno in sporazumno prva Protičeva vlada in Narodno predstavništvo, je bil opaziti dan na dan napredek v našem državnem oziru. Vseh življenjskih potrebščin je bilo za silo, draginja ni bila tako neznosna in niti davki tako veliki. Za Protičevo vlado skupnega dela med ministri in državnim zborom so zagospodovali Jugoslaviji demokrati (liberalci) in socialisti. V hiši kmetiske države-Jugoslavije prišlo je do razdora med gospodarjem in gospodinjo — med vlado in Narodnim predstavništvom. Ta spor je bil tako hud, da je prišlo do medsebojne ločitve. Gospodar-vlada je odgodila gospodinjo-Narodno predstavništvo. Demokratično-socialistični ministri so zavladali v kmetiski hiši Jugoslavije sami brez gos-

podinje-parlamenta, brez narodnega nadzorstva, brez ljudske volje in glasu. Ta gospodarska samodržnost demokratov in socialistov je trajala celih sedem mesecev.

Kam je dovedlo to samooblastno gospodarstvo brez gospodinje-parlamenta, vidimo in občutimo danes, ko nam primanjkuje na vseh koncih in krajih najpotrebnejšega, ko imamo samo draginjno in davek na davek. Demokrati in socialisti, ti slabi gospodarji v kmetiski hiši Jugoslavije, so vladali brez gospodinjskega sodelovanja parlamenta tako dolgo, dokler se niso začeli majati jugoslovanski stebri naše mlade države prav resno. Demokratično-socialistični ministri so gledali le zase in svoji dve stranki, državna korist in narodna zadovoljnost ter ljudski dobrobit so jim pa bili deveta briga.

Sam regent Aleksander je spoznal in uvidel potrebo gospodinje-parlamenta v hiši Jugoslavije. Poveril je vlado zopet Protiču. Protič je sestavil sedajno vlado, ki ne mara vladati sama, ampak skupno s sodelovanjem in pod narodnim nadzorništvom državne gospodinje-parlamenta. Iz vlade pognani demokrati in socialisti so sicer skušali onemogočiti zvezo vlade z državnim zborom s tem, da so nastopili proti sedajni vladi, se odrekli glasovanju v parlamentu, pa vse te njihove spletke in hujskarije so se jim izjalovile že koj pri prvi seji Narodnega predstavništva pod novo vlado. Sedanja vlada nima za seboj samo večine poslanecv, ampak tudi takozvani kvorum (zadostno število za sklepčnost Narodnega predstavništva). Torej v kmetiski hiši naše Jugoslavije vidimo zopet zakonsko vez med gospodarjem in gospodinjo — med Protičevo vlado in Narodnim predstavništvom. Sicer ta vez ne bo dolga, ker namen in cilj nove vlade je, rešiti najnujnejše posle naše zunanje in notranje politike, razpisati volitve in dati našemu trobratskemu narodu priliko, da se pri prosti izvedenih volitvah sam izreče, komu da bo zaupal vodstvo in gospodarstvo naše

Jugoslavije za prihodnost. S tem, da bo delovala Protičeva vlada skupno s parlamentom, bo izvedela potem parlamentarnih zastopnikov ljudske težnje, popravila vsaj deloma, kar so zagrešili demokrati in socialisti nad kmetiskim stanom. Seve demokratično-socialistični poslanci bodo stavkali sedaj, pa to nas ne sme plašiti, saj demokrati in socialisti niso zastopniki jugoslovanskega kmeta, ki je glavni stebler naše države, ampak uradništva in mestnega delavstva, ki sta dva največja sovražnika in izsesevalca kmetiskega stanu. V sedanji Protičevi vladi so v ministrstvu in v parlamentu glavni zastopniki jugoslovanskega kmetiskega stanu, to je srbska kmetiska stranka radikalci in Jugoslovanski klub, v katerem so odpostaneci naše Kmetске zveze, ki je odkazala prvemu jugoslovanskemu kmetu mesto poljedelskega ministra.

Kratko in malo: v kmetisko državni hiši Jugoslavije imamo pod Protičevo vlado zopet upostavljeno vez med gospodarjem in gospodinjo — med vlado in državnimi poslanci. V sedanji vladi in v Narodnem predstavništvu so združeni glavni odposlanci in zastopniki kmetiskih strank. Od nove vlade, ki ima svoje glavno oporo v kmetiskih strankah, lahko pričakuje tudi naš kmet olajšanje od demokratov in socialistov mu naloženega jarma, razumevanje kmetiskih teženj in boljše, res kmetisko moč in prihodnost.

Naša stranka za potrebe ljudstva.

Slov. Kmetiska Zveza, oziroma Slov. Ljudska Stranka, je bila pred in med vojno v naših krajih edina največja in najboljša zaščitnica našega kmetiskega in delavskega ljudstva. Nemci, štajerčijanci, liberalci in socialisti so na vse mogoče načine izžemali slovenski rod. Ni bilo v teh težkih časih ne Samostojne, ne demokratov in ne drugih, ki se zdaj tako širokoustijo in pehajo za „blagor kmeta.“ Naša

LISTER.

Thalerhofski mučeniki.

(Govor češkega poslanca Stryberna v avstrijskem parlamentu).

Konec. Strašno je bilo gledati tega mučenika, čigar telo je bilo ena sama gnila rana, iz katere je golazen dobivala hrano in se strahovito množila. Toda bil je brez moči zoper vse te muka, ker je bil vklejan na rokah. Tako je počasi umiral v pričr svojih, ga obžalujočih sotrpinov, dokler se ga slednjič ni usmilil vojak 27. pešpolka ter mu s puškinim kopitom — zdrobil lobanjo.

Divjanje cesarja Nerona zoper kristjane je bilo še človeško v primeri z živinskim zverinstvom 20. stoletja.

V Talerhofu je vse te transporte sprejemalo vojaštvo 27. graškega polka pod komando stotnika Haschingerja.

To je bil mož brez srca. Izrazil se je enkrat, češ, da je večna škoda, take izdajalske pse voziti z vlakom v Talerhof. Ko bi bilo po njegovem, dal bi jih vse postaviti pred strojno puško in postreliti.

Njegovi vojaki so se seveda obnašali kakor oni. Že priletnega duhovnika B. iz H. so takoj, ko je stopil iz vlaka, pretepli do krvi in ga še, ko je ležal na tleh, suvali z nogami. Ravnotako se je godilo sodnjakemu nadsvetniku iz K. in mnogim drugim.

Posebno mučna je bila smrt 50letnega uradnika M. C. iz Lvova. Bil je sicer zelo močen, a že med vožnjo je moral nesrečnež strašno trpeti, še slabše se mu je godilo v Talerhofu. Celo telo je bilo polno gnilih ran in pokrito od neštevilnih uši, dokler ga ni slednjič smrt rešila strahovitih muk.

Omenim pa pri teh stotinah in stotinah zverinstvo mučenih in umorjenih namenoma le osebe iz bolj-ših krogov. Zato pa naj nihče ne misli, da se je ubogim kmetom in rokodelcem v Bukovini in Galiciji go-

dilo boljše, kakor v Talerhofu poklanim. Do jutri bi lahko nadaljeval in opisoval vse te strahote in zverinstva.

Hočem vam pa sedaj opisati življenje v Talerhofu, tem človeškem peklu samem. Število interniranih je bilo različno, dokler ni naraslo na 5000. Bili so možje, ženske, fanti, dekleta, otroci.

Stražnikov edini namen je bil, te nesrečne in nedolžne žrtve, zoper katere oblasti niso mogle najti nič obtežilnega, mučiti in moriti.

Kot krvnik je deloval znani stotnik Haschinger in pozneje oberst Stadler ter od njega komandirano in nahujskano moštvo. Ni skoro minil dan, da ne bi tega ali onega ubogih internirancev poslali na — oni svet.

Prve dni po prihodu so morali prenočevati pod milim nebom. Na malem prostoru so bili zabiti štiri koli in nihče ni smel zapustiti pod smrtno kaznijo tega ozkega prostora. Spali so skupaj možje, žene, dekleta, fantje in otroci. Bile so že jesenske, hladne noči, vsi pa so imeli le letno obleko, nihče perila za preobleči. Le malokdo je imel seboj kako odejo. Svojo potrebo so morali opraviti tam, kjer so spali.

Tu in tam je bil kateri tako predrzen, da je ponoči šel izven določenega prostora opraviti svojo potrebo, a je plačal korajžo s smrtjo. Tri dni niso dobili ne hrane in ne vode. Ponoči so šli stražniki med speče in jih suvali z nogami in puškinimi kopiti.

Komur je bilo življenje ljubo, se ni smel niti giniti. Sela štiri dni, so jih spravili v hangar (baraka za aeroplanje). Spati so morali zopet na samih tleh. Se le peti dan so dobili slame, ki je bila pa tako mokra, da se je kmalu v njej zaredila vsakovrstna golazen.

V edini hangar so stlačili do 5000 teh revežev brez razlike na spol in zaklenili vrata. Ko so se spravljali spat, se je izkazalo, da je prostor veliko premajhen za vso množico. Leže sploh ni mogel spati nihče, ampak samo sede, in zato so se uredili tako, da je ena skupina naslonila svoje glave na kolena druge in tako po vrsti.

Perila ni mogel menjati nihče, ker ga nobeden ni imel. Denarja tudi niso imeli, ker so jim ga večinoma pobrali in tako so morali hoditi reveži cele mesece v istem perilu, isti obleki. Ne smemo se čuditi, če so kar mrgoleli uši.

Dne 15. 9. 1914 je prevzel komando črez tabor oberst Stadler. Obnovil je povelje, da se ima pobiti vsak, kdor se ne bi pokoril straži, brez usmiljenja. In stražniki so se seveda le prenatanko držali tega povelja. Klali so in morili uboge reveže ob vsaki priliki.

Dne 20. 9. ob 1. uri popoldan postavili so se interniranci v vrste, da bi šli na sprehod. Posebno pozornost je vzbujal v prvih vrstah možan, okoli 20 let stari fant K. Z. Stražnik je dražil ljudi in kričal: „Danés še moram enega ubiti, in če bi bil zato tudi obešen.“ Nekoliko nato je zavpil: „Nazaj!“ V istem trenutku je skočil na onega mladeniča in ga prebodel z bajonetom. Kot pričr imenujem duhovnika J. K.

Nahujskano vojaštvo je morilo uboge žrtve kar za zabavo. Takih umorov bi mogel našteti celo vrsto. Posebno se je odlikoval po svojem zverinstvu narednik Piler, prava zver v človeški podobi, čigar roke so omadeževane s krvjo nešteto nedolžnih žrtvev.

Svojo potrebo so morali reveži opravljati v skupinah 10 do 20 oseb brez razlike na spol, na posebnem prostoru, v spremstvu straže in — natanko na vojaško povelje. Na povelje so morali vsi sest, na povelje vstati. Rusin dr. N. se je nekoč nekoliko zakasnil in že ga je stražnik zabodel v stegno in mu prizadjal več centimetrov globoko rano.

Neki mlad 20 letni fant se je pripognil, da bi pobral cigareto, ki jo je zavrgel neki častnik. Pri prihiti ga je vojak stražnik zabodel. Da, ko je že ležal na tleh, ga je zbadala nemška zverina kakor v zalavo z bajonetom po telesu.

Oberst Stadler je naletel slučajno na toga mrtvca ter po navadnem poročilu vojaka, zakaj da ga je ubil, rekel: „Prav tako! Dol z ruskimi svinjami! Kdor ne uboga, naj pogine!“

Tabor

krščanskomislečega ljudstva se vrši dne 14. marca 1920 ob 11. uri dopoldne v hiši okrajne hranilnice

v Slovenski Bistrici.

Na shod naj pridejo naši somišljeniki iz celega slovenjbistriškega okraja. Nastopijo domači in tuji kmetski govorniki. Zaupniki, skrbite, da bodo v nedeljo, dne 14. marca vsi naši možje, fantje, žene in dekleta na našem taboru v Slov. Bistrici.

Okrajni odbor Kmetske Zveze.

108

Zopet

ogromno pošiljatev manufakture naravnost iz inozemstva je prejela tvrtka R. Stermecki v Celju in sicer volne, čerjaja, tiskanina, etamina, batista za ženske obleke, sukinja kamgarna in hlačevino za moške obleke, belega in pisanega platna za perilo, klota, cvilha, robcer, svile in še mnogo raznega drugega blage, katero se prodaje zaradi nakupa v velikanskih množinah po čudovito nizkih cenah. Razen tega vedno velika zaloga lastnega izdelka srajc, predpasni-

kov, bluz, kril, ženskih, moških fantovskih oblek po zelo nizkih cenah. Čevlji, ženski, moški in otroški vedno v velikanski zbir, pristno ročno delo od lastnih čevljarjev. Ilustrovani cenik zastoji! Na debelo samo v I. nadst.

Voletrgovina R. Stermecki, Celje št. 300, Slov.

VABILO k rednemu občnemu zboru „Hranilnice in posojilnice v Šmartnem na Paki,“

registrirane zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši na praznik sv. Jožefa, dne 19. sušca popoldne ob 3. uri v uradnih prostorih v župnišču.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1920.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Prememba pravil.
8. Predlogi in slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

K obilni udeležbi vabi

načelstvo.

Slovinci širite naše liste!

Karel Kocijančič

kamnoseška industrijska

obrt v Mariboru

Schillerjeva ulica 25

prilporeča svojo zelo bogato zalogo v žrkih, nagrobnih spomenikov, ploščah za umivalne mize in za pohištvo, vsa betonska in podobarska dela. Prevzema vsa v njegovo stroko spadajoča cerkvena dela kot oltarje, prižnice, ter sploh vsa cerkvena dela v kamnu, kot svedoči mariborska frančiškanska cerkev. Ves obrat na stroje! Lastni kamenolom pri Slov. Bistrici, industrija za granit, mramor in sienyt.

1664-424

Potrebujete trpežne

? cevlje? !

Potem si oglejte veliko zalogo pri

Jakobu Lah, Maribor, Glavni trg 2

tam dobite zanesljivo močne, vsakovrstne

čevlje, po najnižji ceni tako tudi galante-

rijsko blago, torbice za trg, potne košare itd.

Postrežba točna!

Cene brez konkurence!

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

KOROŠKA CESTA ST. 5

prilporeča raznovrstne tiskovine za župnijske, občinske, šolske in posojilniške urade, vizitnice, lepake, letake, vabila, račune, zavitke, poročne kartice - sploh vse v tiskarsko obrt spadajočo delo.

GENE ZMERNE!!!!

POSTREŽBA TOČNA!